

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Henrici Canisi[i] Noviomagi, Belgæ, Jn Academia
Ingolstadiensi SS. Canonum Profess. Ordinarii & Primarii,
Opera Quæ De Ivre Canonico Reliqvit**

Canisius, Heinrich

Coloniae Agrippinae, 1662

In Cap. Debitores 6.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62169](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62169)

perpetuū iniuri solet inter duces belli; quōd scilicet induciā, si ab una parte violentur, nihilominus ab altera parte servandā sint, donec durat tempus induciarum, in pace verō non cogatur pars altera, ut videre est apud eundem Felium, *d. loco* & Panorm. in apostilla hīc, id est marginali annot. rectius tamen hanc distinctionem reicit Imola

hīc per h. text. & in d. l. Cum proponas C. De pact. Nec enim prædicta distinctio iure probatur, nisi forte ex consuetudine, quā solet una pars partem alteram violentem inducias admonere, ut illatum damnum restituat, aut aliter sibi satisfiat, fortasse enim inficio superiore damnum factum est, utis extra noxam sit.

In Cap. Debitores 6.

SUMMARIUM.

1. Ad usuras solvendas à se promissas quis conveniri non potest.
2. Nisi promissioni acciderit iuramentum.
3. 7. Iuramentum adiectum contractui à iure improbatum non valet iure civili.
4. Rei turpis obligatio etiam iurata est nulla.
5. 11. Inter simplicem loquelam & iuramentum an & quid intersit.
6. 14. Dolo facit, qui petit, quod redditurus est.
8. Iuramentum iure Canonico propriam & distinctam naturam obligandi inducit.
9. Quæ contra ius fiunt qualiter pro infectis habeantur.
10. Obligatio usurarum an sit turpis.
12. Pœna Clerici & laici perjuri.
13. Testi injurato non creditur.
15. Quid si iuraverit quis se solutas usuras non repetituram?

ET si quis ad solvendas usuras à se promissas, sive in pacem deductas, conveniri non possit, propterea quōd usuræ repugnant iuri divino & Canonico, tam etiam iuri civili, (iuri quidem divino, propter verba Christi, *Luca c. 6, Mutuum date, nihil inde sperantes, & toto tit. inf. De usuris.* De iure verō civili habemus Constitutiones Maximiliani I. & Caroli V. Imp. sub tit. *De usurariis contractibus.*) & sic subsequenter, amplius usuræ non debeantur, cum quæ contra ius fiunt, nulla sint, sive pro infectis habeantur, *c. Quæ contra ius 64, De R. l. in 6, & l. Non dubium 5, C. De legib.* Usque ad eod., ut ne quidem in favorem piæ causæ fornerari liceat, *c. 4. inf. De usuris* † Ubi tamen promissioni, vel alteri conventioni usurarum adiectum est iuramentum, tenetur debitor ad usurarum præstationem, licet solutas repetere possit per conditionem indebiti, *per h. text. nostr.* his verbis: Debitores ad solvendas usuras, in quibus se obligaverant, cogi non debent: si verō de usurarum solutione iuraverint, cogendi sunt domi-

no reddere iuramentum. Sed postquam usuræ solutæ fuerint, creditores ad eandem restitutionem sunt Ecclesiasticâ severitate, si necesse fuerit, compellendi. Ita Alexander S. Pont.

Cui non pauca adversari videntur. Primum est, propter textum in *d. l. Non dubium*, quo aperte dicitur, contractum improbatum à iure, non valere iuramentum ei adiectum; tamquam sublato principali tollatur & accessorium, *c. Accessorium De R. l. in 6, & l. Cum principalis 178. D. eod.*

Alterum est, quōd rei turpis obligatio nullius sit momenti, etiam iurata, *c. Non est obligatorium 58 d. tit. in 6, & Authent. Quod eis, C. De nuptiis.* Iuramentum autem non debet esse vinculum iniquitatis, *c. Quanta 18, inf. h. t.*

Tertio ob stare videtur textus in *can. Iuramentum 211. q. 3.* ubi dicitur, nullam esse differentiam inter simplicem loquelam & iuramentum. Sicut igitur ratione iuramenti cogitur debitor ad solvendas usuras, *per hunc text.* ita etiam ubi simpliciter eas promisit, vel in conventionem deduxit.

Quartò movet difficultatem alia iuris reg. 6. Dolo facit, qui petit, quod restituere oportet eundem, *c. Dolo facit 9, De R. l. in 6, & l. 173, §. fm. D. eod.* Hæc argumenta non minimam molestiam adferunt huic nostro Cap. quæ idcirco à nobis breviter diluenda sunt.

Igitur quod ad primum argumentum attinet, 7. sunt, qui textum in *d. l. Non dubium*, exaudient dum putant de contractu sive obligatione rei turpis ex parte promittentis, ut scilicet hic ad turpe se obligare non possit, etiam adhibito iuramento. Quod certè in se verissimum est, *d. c. Non est obligatorium 58, De R. l. in 6, d. c. Quanto & d. Auth. Quod eis*, quia turpia impossibilibus æquiparantur, *l. Filius 15, D. De conditionib. institut.* Verùm cum hæc interpretatio non conveniat textui in *d. l. Non dubium*, quōd is

gene

generaliter loquatur de quovis contractu, vel alio actu à jure damnato sive prohibito, ut, sicut is non valet, non valeat quoque stipulatio sive juramentum ei adjectum; tamquam improbatum principali, improbetur quoque & ejus accessorium, d. c. *Accessorium*: aliter res dirimenda est.

Unde quod dicitur in d. l. *Non dubium in fine*, nec sacramentum admitti, id est, juramentum adjectum, id quidem verum est, inspecto jure civili, quod juramentum per se non considerat, ut propriam & separatam obligationem inducit, sed ut est accessorium ejus, contrahitur. Non mirum igitur, si res, quæ est principalis, cui adjectum, non valeat, neque juramentum consistere, tamquam ejus accessorium, d. c. *Accessorium* & d. l. *Cum principalis De R. l.*

8 At verò jus Canonicum considerat juramentum, ut ex eo distincta obligatio nascitur inter Deum & jurantem, per textum nostrum in verbis, *cogendi sunt Domino reddere juramentum*. Et sic licet juramentum adjectum, confirmandæ rei gratiâ, propriam tamen naturam habet, & se obligandi, propter quam obligationem standum est juramento; dum tamen ex parte promittentis turpe non sit, hoc est, turpitudinem sive peccatum in se non contineat: ut in specie textus nostri, quo jubetur impleri juramentum de solvendis usuris, eò quod promissio & solutio usurarum ex parte solventis non sit turpis, cum id sine peccato faciat, ut docet eleganter D. Thom. 2. 2. *quæst. 78. art. 1. & 4.*

9 Et licet aliâs, quæ contra jus sunt pro infectis habeantur, d. c. *Sua contra jus*, id tamen non aliter fit, quam juris interpretatione, quoad effectum ejus, qui nullus oritur ex actu de jure prohibito. Negari tamen non potest, quin vera actus celebratus sit, cui idcirco statuitur, propter juramentum adjectum. Unde juramento per solutionem impleto, reditur ad ipsam nudam promissionem & solutionem usurarum, quæ cum contra jus facta fuerit, generat conditionem indebiti, tamquam usuræ indebitæ promissæ & solutæ sint.

10 Ex quibus facilis quoque responsio est ad secundum argumentum: nam etiamsi turpis sit obligatio usurarum ex parte creditoris, non tamen ex parte debitoris, ut antè dictum est ex D. Thom. ac proinde ex hujus parte sustinetur juramentum, propter regulam generalem, quâ jubemur servare juramentum, ubi non tendit in præjudicium alterius, nec observatum vergit in dispendium salutis æternæ, c. *Cum contingat 28. in*

fine & ibi dicam latius inf. h. tit. & c. 2. De pact. in 6.

Ad tertium, verum quidem est, inter simplicem loquelam & juramentum nullam esse differentiam, quandoquidem, ut dicitur in d. *can. Juramenti*, sicut in iuramento nullam convenit esse perfidiam, ita quoque in verbis nostris nullum debet esse mendacium. Verum id obtinet in iuramento assertorio, quando de re præfenti vel præterita aliquid asseritur. Quo casu nihil interest, iuratus an iniuratus quis asserat, idque quoad Deum, ut disertè loquitur idem textus: secus quoad forum exterius, quo inter se magna differentia est ratione pœnæ. Nam Clericus propter periculum deponitur ab ordine Ecclesiastico, cap. *Cum non ab homine 10 sup. De judic.* Laicus verò fustibus subicitur, l. *Seduo 13. §. fin. D. De jurejur. sicut latius notant Dd. ad l. 2. C. De reb. creditis.* Item requiritur in teste, ut iuratus testimonium dicat, alioqui ei non creditur, c. *Nuper 51 sup. De testib. & l. Jurisjurandi 8. Cod. eod. tit.* Item in eodem foro exteriori quandoque exigitur necessariò juramentum ad supplendam probationem, c. *fin. & ibi latius inf. h. tit.* ita ut quoad Deum & forum exterius magnum sit discrimen inter loquelam simplicem & juramentum. Deinde textus noster exaudiendus est de juramento promissorio, quod videlicet de re futura interponitur, confirmandæ eius causæ; in quo juramentum à simplici loquela aperte distinguitur tum hic, tum similibus casibus, sicut fultius videbimus in d. c. *Cum contingat.*

Ad quartum argumentum de iuris regula, Dolo facit, & c. hæc regula fallit in usuris, quæ per iuramentum promissæ sunt, eo quod ex iuramento propria nascatur obligatio, quæ prius per solutionem usurarum dissolvenda est, licet postea solutæ usuræ repetantur, ut antè diximus.

Cæterum quæstionis est, quid iuris sit, ubi non tantum debitor iuravit solvere usuras, verum etiam solutas usuras se non repetiturum. Resp. Hac specie eum repetere usuras non posse, obstante iuramento, propter supradictam iuris regulam de iuramento servando; sed necesse est, ut ad superiorem recurrat pro absolutione iuramenti, vel ad ipsum Judicem Ecclesiasticum, ut per censuram cogat creditorem ad remittendum debitori iuramentum, iuxta decisionem, c. 1. *sup. eod.* vel etiam poterit Judex ex officio suo compellere creditorem ad restitutionem usurarum, ne ex dolo & fraude sua commodum reportet, ut est textus in c. *Tua 13. inf. De usuris*, quamvis & per de-

nuntiationem Evangelicam id fieri possit, c. *Quemadmodum* 25. in fine inf. h. tit. Exstat verò hæc deauntiatio Evangelica apud Matth. c. 18. & in

can. *Si peccaverit* II. quæst. 1. Vide latius Did. Covarr. in c. *Quamvis* p. 2. §. 3. num. 2. & 3. Depact. in 6. Sed nos ad ulteriora progrediamur.

SUMMARI.

1. Facti species.
2. Possessionum nomine quid veniat.
3. Reatus quid.
4. Fructus pignoris creditor tenetur imputare in sortem.
5. Fructus non intelliguntur nisi deductis expensis.
6. Pactum antichresios, sive ut fructus pignoris cedant creatori, an valeat?
7. Remedium evitanda antichresios.
8. Qui facit in fraudem legis aequiparatur ei, qui facit contra legem.

Hoc Caput elegans & explicatione dignissimum est, cujus hæc est facti species. Philippus quidam pecuniam mutuum dederat Mævio & Sempronio, receptis ab iis in pignus certis possessionibus & redditibus, adjecto juramento, quòd, donec ab eis pecunia redderetur, nullum gravamen inferrent ipsi Philippo ratione pignorum. Accidit autem, ut antequam Philippus ex fructibus possessionum & reddituum sortem suam, id est, pecuniam mutuum daram, recepisset, convenerint eum Mævius & Sempronius debitores coram Archiepiscopo Rothomagensi, petentes sibi restitui possessiones & redditus pignori obligatos. Philippus cum abnueret fuit excommunicatus ab eodem Episcopo & ejus Suffraganeis. Qua de causa aditus S. Pont. mandat eidem Archiepiscopo & ejus Suffraganeis, ut recepta prius sufficienti cautione à Philippo, quòd eorum velit stare mandato, absolvant eundem ab excommunicatione, deinde per Ecclesiasticam censuram, id est, excommunicationem, cogant Mævium & Sempronium, ut, si fortè Philippo pignora substraxerint, scilicet intervertendo ipsi possessionem, contra juramentum, eidem pignora restituant, nec in posterum eorum nomine molestiam moveant, donec mutuum persolverint. Reliqua omitto, brevitate causâ, quæ in progressu facillè intelligentur.

² Ubi primò observa, Possessionum nomine venire agros, vel alia prædia; licet aliàs possessio distinguatur ab ipso dominio, cum nihil cum eo commune habeat, l. *Naturaliter* 12. §. 1. D. De acquir. vel amitt. possess. c. 5. sup. De causa poss. & propriet. Vc-

In Cap. Ad nostram 7.

rùm hic possessio unâ cum ipsa re, id est, proprietate, accipitur, ut in c. 2. sup. De consuet. in l. Interdum 78. D. De verb. sig. & l. Titia 79. §. Lucius D. De leg. 2.

Reditus sunt pensiones annuæ vel menstruæ, quos alio nomine Censuræ appellamus, ut in Constitut. Martini & Calixti Pontif. De emp. & vend. in Excirvag. communib. Item sunt fructus, qui ex agro proveniunt, d. §. Lucius. Ideo dicti redditus, quòd redeant & recurrant certo tempore; qui & hoc textu nostro pignori obligati erant.

Secundò observa, creditorem fructus ex pignore perceptos teneri referre in diminutionem sortis suæ: deductis tamen expensis, quæ in interendis vel colligendis fructibus, vel in rem pignoratam necessariò vel utiliter impendit, per text. c. 1. & 2. inf. De usurâ c. in l. 1. 2. c. 6. C. De pignorat. act. ¶ quia fructus non intelliguntur, nisi deductis impensis, l. Si à patre 39. §. fin. D. De poss. hered. l. Fructus 7. D. Solutio matrim. c. l. C. De fructib. & lit. expensis. Sed & non tantum fructus perceptos, sed & qui à creditore percipi potuerunt, unâ cum damno dato in re pignorata, in eandem diminutionem suæ sortis imputare debet, d. l. 2. C. De pign. act. quia pignus sive hypotheca bona fidei contractus est, atque ideo in ea ex bona fide sive æquitate agitur, id est, ut nec creditor, nec debitor damni quid patiatur, §. actionum autem 28. c. §. bona fidei in fin. De act. Atque hæc expediti juris sunt.

Cæterum magnæ quæstionis est, an pacto effici possit inter debitorem & creditorem, ut fructus pignoris sive hypothecæ cedant lucro creditoris, donec fors, id est, pecunia mutuum data, restituitur? Quod plerique putant, ut videre est apud Gail. lib. 2. Observ. 3. Mynscent 6. Observ. 71. & Pet. Binsfeld. in c. 2. §. De usuris quæst. 2. concl. 1. & pro his textus est in l. Si is qui 11. §. 1. D. De pignorib. in l. Si pecuniam 33. D. De pig. act. in l. Si ea pactum 14. c. in l. Si ea lege 17. C. De usuris. Quod pactum vocatur Antichresios in d. l. Si pecuniam c. d. l. Si is qui §. 1. id est, pactum contrarii usus, eo quòd in eatur respectu pecuniæ mutuo daræ. Rectius verò alii contra censent, quòd hoc pactum sit usurarium, ideo quòd ex causa mutui lucretur fructus creditor, contra illud Christi, *Mutuum dabo,*